

УДК 342.5

Козак Ю.-М. Р. – аспірант кафедри теорії держави і права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ГЕНЕЗА НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ЛЕГІТИМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Проаналізовано стан наукового осмислення становлення легітимаційних процесів державної влади. Здійснено бібліографічний огляд наукових джерел. Запропоновано авторську систематизацію періодів генези легітимації державної влади.

Ключові слова: державна влада, легітимація, легітимність, наукове осмислення.

Звернення до проблеми легітимації державної влади є актуальним питанням наукового пошуку, адже вивчення цієї проблеми постає необхідним чинником стабільності в життєдіяльності суспільства та забезпечення існування правової демократичної держави. Дослідженню поняття легітимації державної влади приділяли увагу в різних наукових сферах (наприклад, філософії, політології, соціології та юриспруденції). Зазначений правовий інститут належить до недостатньо вивчених у сучасній теоретико-правовій науці.

З огляду на це, актуальності набуває комплексне дослідження генези та стану наукового осмислення проблематики легітимації державної влади, тобто аналізу думок представників філософії, історії, політології та юридичної науки, чії праці становили базис теоретико-правового обґрунтування легітимації державної влади.

Серед досліджень, присвячених легітимації державної влади вирізняються праці таких науковців, як О. Ю. Висоцький, Н. О. Дмитрасевич, І. М. Жаровська, В. Б. Ковальчук, В. О. Нечипоренко, Л. М. Шипілов та ін.

Метою статті є осмислення генези виникнення феномену легітимації державної влади й аналіз впливу думок філософів, політологів, соціологів і правників на формування досліджуваного поняття.

Гене́за – це поняття, яке визначає виникнення, походження, формування та розвиток предметів і явищ [1, с. 52]. Витоки наукового осмислення та зародження легітимаційних процесів сягають ще античних часів.

Первинні ідеї легітимаційних процесів державної влади набули розвитку в часи полісів і формування політико-правових відносин між народом та державою. У добу Античності термін «легітимація» не вживали, проте мислителі ще тоді аналізували підкорення народу владі, її правомочність, факт всенародного визнання влади тощо. Витоки ідей легітимаційного процесу та модель ідеальної держави в античні часи описували Платон, Арістотель, Цицерон та інші мислителі.

Давньогрецький філософ Платон використовував метод об'єктивного ідеалізму, вважаючи, що ідеальна держава – це така держава, яка прагне справедливості та блага для власного народу. Політико-правові погляди Платона – це роздуми про те, якою має бути держава для того, щоб забезпечити гідне життя для своїх громадян [2, с. 22]. Платон стверджував, що на владу має право лише громадянин полісу, який володіє знанням для здійснення справедливого (легітимного) правління.

Арістотель зробив не менш важливий внесок в осмислення феномену влади. Він доповнив її власним «органічним» елементом. Давньогрецький мислитель проводив паралель між державою-полісом та організмом і вважав, що так само, як виживання організму залежить від взаємодії його органів, так і виживання державної влади залежить від того, як організаційно та функціонально узгоджуватимуться органи державної влади [3, с. 308]. На думку Арістотеля, метою легітимної та правильної політичної влади є досягнення суспільного блага. Легітимний характер влади він вбачав у тому, що відносини, які виникають всередині держави, – це відносини між громадянами, які мають рівні права.

Характеризуючи період Античності, варто наголосити, що термін «легітимність/легітимація» не застосовували в його сучасному розумінні, адже йшлося передусім про справедливу (легітимну) владу. Мислителі цього періоду вважали, що легітимність влади можна набути завдяки її спрямуванню на досягнення суспільного блага.

Наступним етапом становлення інституту легітимації державної влади вважають Стародавній Рим. Уже в I ст. до н. е.

термін «легітимний» тут вживали в юридичному та політичному дискурсах. Зокрема, у трактатах Цицерона поняття «легітимний» використано для позначення відповідності владних суб'єктів встановленому закону, у таких виразах, як «*potestas legitima*» та «*legitimum imperium*» [4]. Державно-правові думки представників Стародавнього Риму запозичили основу в мислителів Давньогрецького періоду, проте їм була властива певна новизна та особливість, адже саме давньоримські філософи започаткували науку юриспруденцію. Отже, витoki та зародження терміна «легітимність/легітимація» сягають часів Давнього Риму, використання якого стосувалось «законної влади», що на той час вважали синонімом легітимності.

Раціоналістичні погляди давньогрецьких і давньоримських філософів замінили теологічні переконання мислителів доби Середньовіччя. На цьому етапі розвитку виокремлюють два напрями аналізу феномена влади: релігійний (А. Августин, Т. Аквінський) і реалістичний (Н. Макіавеллі, Т. Гоббс).

Першою ґрунтовною християнсько-державною правовою концепцією вважають вчення А. Аврелія. Він проголошував, що всі соціальні норми є наслідком гріховності людей. Бог наділив людину незалежною волею, і якщо вона користується нею не за приписами Святого Письма, а відповідно до власних інтересів, то стає схожою на диявола [5, с. 53]. Головними його працями були «Сповідь» і «Про град божий». Бог – це єдина істина, а все інше відбувається від премудрості та Божої волі. Філософ також виділяє правильні та неправильні форми влади, акцентуючи на тому, що неправильні форми характерні для світської влади. Отже, А. Августин обґрунтовував божественне начало влади, тому не порушував питання легітимаційних процесів державної влади, а говорив про легітимність церковної влади як єдиної правильної влади.

Одним із яскравих представників теологічної теорії влади був також учений-богослов Т. Аквінський, його вчення набуло фундаментального характеру легітимації християнської церковної влади. Зазначена теологічна концепція – це новий підхід до держави, церкви та влади, у якому він поєднав право, теологію та філософію. Згідно з його вченням, Бог є центром усього світу, від якого походить духовний світ, а з нього – матеріальний. Очільником духовного світу є папа – Божий намісник. Уже на початку свого твору «Про правління володарів»

Т. Аквінський зауважив, що: по-перше, людина є суспільною істотою, тому колективні інтереси стоять вище, ніж індивідуальні; по-друге, для будь-якої спільноти, яка намагається досягти кінцевої мети, необхідний зовнішній контроль і порядок, який уособлює політична влада [2, с. 37]. Оскільки його погляди сформувались на засадах думок Арістотеля, можна зауважити, що Т. Аквінський описав погляди цього філософа крізь призму християнської релігії, поставивши в центр Бога та благо держави, що є важливішим за благо її громадян. Найкращою формою правління, на думку, Т. Аквінського, була монархія, зокрема такий її різновид, як монархія, у якій роль монарха порівнювали з роллю Бога. Оскільки Бог – центр світу, істинне джерело влади, то, на думку Т. Аквінського, Бог є єдиним, законним джерелом влади, а монарх як законний замісник легітимно править від Божого імені.

Варто зазначити, що особливістю осмислення легітимаційних процесів державної влади в середньовічні часи представниками релігійного напрямку А. Августиним та Т. Аквінським стає звернення до досліджень легітимності церковної влади її розмежування з державною владою.

Завершуючи опис державно-правових думок теологів-мислителів XIII століття, варто зазначити, що впродовж XIV століття істотних змін щодо розуміння та обґрунтування державно-правових концепцій легітимації державної влади не відбулось, саме тому наступний період починається з XV століття.

Другий напрям є реалістичним. У той час розкриваються погляди мислителів доби Середньовіччя. У цей період проблему легітимації влади Н. Макіавеллі осмислював як проблему в контексті дієвих способів і засобів здобуття та збереження влади. Також осмислення проблеми передбачало встановлення політичного порядку, спрямованого на досягнення загального блага. На думку італійського мислителя, влада суб'єкта політики, навіть якщо він застосовує надзвичайні заходи для досягнення спільного блага, у сприйнятті розсудливих людей виправдовується позитивними результатами [6, с. 143]. Отже, легітимація влади постає процесом, відповідно до якого монарх може керувати народом з метою досягнення своїх інтересів.

У XVII столітті іншим представником реалістичного напрямку був англійський філософ і політичний мислитель Т. Гоббс, якого вважають основоположником сучасної теорії легітимності

державної влади. Основу його доктрини викладено в працях «Філософські основи вчення про громадянина», «Левіафан, або матерія, форма і влада держави церковної та громадянської». На думку Т. Гоббса, загальна влада «може бути вибудована лише за допомогою зосередження всієї влади та сили в руках однієї людини або зібрання людей, які б більшістю голосів могли зводити всі волевиявлення громадян в єдину волю». Так, Т. Гоббс визначав владу як засіб для досягнення блага в майбутньому, а тому на перше місце ставив таку схильність усього людського роду, як «вічне і невинне бажання щораз більшої влади, бажання, що зникає лише зі смертю» [7, с. 134]. Основним внеском Т. Гоббса в розроблення поняття легітимації політичної влади є постулювання згоди підвладних на підпорядкування як однієї з головних підстав існування держави та влади її правителів. Іншим виправданням політичної влади Т. Гоббс визначає її функції: захисту життя підвладних, охорони від ворогів, гарантування справедливості в суспільстві, що полягає у виконанні угод, які мають обов'язкову силу [7, с. 110]. Мислитель не вживав поняття «легітимність» чи «легітимація», однак у праці «Левіафан» він неодноразово звертався до питання дотримання принципу справедливості верховною владою, який став підґрунтям його теорії легітимності [2, с. 57]. Легітимацію політичної влади Т. Гоббс пов'язує з укріпленням політичної влади держави. Можна стверджувати, що концепція Т. Гоббса є однією з перших спроб системного підходу до осмислення легітимації політичної влади.

Наступний етап бере початок із XVIII століття, що пов'язано з осмисленням теорії легітимності державної влади Дж. Локком. Його вчення стало базисом багатьох наукових досліджень, адже філософ описував народний суверенітет і права людини як чинники механізму легітимації державної влади. Саме Дж. Локк започаткував традицію визначення легітимації державної влади як надання довіри народом носіям влади та виправдання народної довіри з їх сторони. Владу він визначав як юридичну категорію, а саме як «право видавати закони, що передбачають смертну кару і, відповідно, інші менш жорсткі міри покарання для регулювання й збереження власності, та застосовувати силу спільноти для виконання цих законів і для захисту держави ззовні» [2, с. 60]. Уперше в історії Дж. Локк визначив основи прав і свобод людини та громадянина, сформулював принцип

легітимності, за яким державну владу визнають суверенною та законною за умови визнання й захисту невідчужуваних прав людини і громадянина.

У працях мислителів кінця XVIII – першої половини XIX століття інститут легітимації осмислювався крізь призму природних прав людини. Основним напрямом думок цього періоду вважають концепцію природних прав людини, що набула подальшого розвитку, адже природне право набуває ознак справедливості щодо функціонування влади та взаємовідносин із суспільством. Науковці вважають, що саме ідея природного права стала базою для правової теорії легітимності.

У правовій думці Німеччини така теорія сформувалася в межах класичної теорії правової держави (М. Вебер, В. Гумбольдт, І. Кант, Р. Моль, Г. Єллінек). У працях французьких дослідників цього питання (Б. Констан, Ф. Гізо) її розглядали в контексті феномену громадянського суспільства, яке є безпосереднім джерелом «соціальної влади». Саме німецькі та французькі мислителі, у яких були прихильники і серед українських та російських юристів кінця XIX століття, заклали основи правової теорії легітимності державної влади, зосередивши наукові дослідження в руслі таких питань, як сутність державної влади, її зв'язок із правом, критерії правомірності влади, цілі правової держави, відносини з громадянським суспільством [2, с. 73].

Уперше в правовій та політичній сферах поняття «легітимність» почали вживати на початку XIX століття у Франції («legitimite»), що означало «законний» і виражало намір відновити владу монарха як єдинозаконну. Лише в працях Б. Констан та Ф. Гізо термін набув значення, що вже було наближене до сучасного розуміння. Французькі мислителі, говорячи про «легітимну владу», розуміють справедливе державне правління, що не суперечить природним правам людини (Б. Констан), основою якого є «вищий Розум» (Ф. Гізо), і яке вимагає свого морального виправдання в суспільстві [2, с. 74].

У німецькій державно-правовій науці поняття «легітимність» у цей період не вживали. Уперше його застосували Г. Єллінек та М. Вебер. До цього часу у творах німецьких науковців, зокрема ліберально-правового напрямку (І. Кант, В. Гумбольдт, Р. Моль), поширеним було поняття «правомірність влади», яке за смисловим навантаженням було тотожне легітимності.

Правомірною є влада, яка керується ідеєю права та функціонує винятково в межах права. Правомірність не зводилась до діяльності влади, яка спирається у своїх діях лише на позитивне законодавство. Правомірність вказує на сутнісний зміст влади, що потребує свого морального виправдання в суспільстві. Саме така влада становить основу правової держави [2, с. 74].

Так, І. Кант є одним із перших, хто запропонував саме правову модель легітимності державної влади. Мислитель не вживав термін «легітимність влади», проте питання правомірності (легітимності) влади впливає з його концепції права та держави. Вихідним положенням політичного вчення І. Канта є питання про те, яка ціль держави і яке її ставлення до природи людини та її потреб. Цю відповідь ми знаходимо в праці мислителя «*Метафізичні начала вчення про право*», зміст якої зведено до того, що ціль держави полягає в пануванні права. До цього закликає людину розум під час посередництва категоричного імперативу. Державна влада має керуватися правом, якщо не хоче втратити довіру громадян, а отже, і легітимність. Німецький мислитель визначає державу як об'єднання багатьох людей, підпорядкованих правовим законам [8, с. 233]. Отже, І. Кант описує особливі гуманістичні ідеї природного права й описує людину як вільну особистість, пропагуючи ідею автономії волі. Свобода особистості становить базис загальнолюдських цінностей правової особистості, а воля кожної особистості (народу) – це одна з головних умов становлення легітимної влади або її делегітимації.

Німецькому соціологу М. Веберу належить заслуга щодо введення теми легітимності/легітимації в галузь вивчення філософії, соціології, юридичної та політичної науки. Науковець виокремив три «чистих типи» легітимності, яку визначають: вірою у «законність» («*legality*») нормативних правил і права на їх основі отримувати та здійснювати владу (раціонально-легальна легітимність); вірою у святість традицій, які визначають статус володаря (традиційна легітимність); повною особистісною відданістю та довірою у винятковий особистий дар, харизму політичного лідера (харизматична легітимність) [9, с. 327–328].

Отже, аналіз правових підходів мислителів Стародавньої Греції та Риму, доби Середньовіччя, епохи Відродження, правових вчень європейського Просвітництва та європейської політико-правової думки ХІХ століття дає змогу констатувати, що

підходи до розуміння легітимаційних процесів державної влади епізодично розглядали у зв'язку із занепадом полісів та імперій у стародавні часи, були зумовлені дуалізмом розуміння інституту «влади» (релігійна, політична) в Європі в епоху Середньовіччя, осмислювали кризь призму природних прав людини та ознак справедливості щодо функціонування влади в часи Просвітництва, а також допомогли сформувати підґрунтя для комплексного дослідження зазначеної проблематики на початку ХХ століття.

У ХХ столітті проблематика легітимації державної влади набула актуальності у межах соціології (П. Бергер, Т. Лукман) та філософії (Ю. Габермас).

Особливий дослідницький інтерес становить вивчення масиву праць із питання легітимації державної влади та її легітимності, створений ученими-соціологами. Соціально-філософські підстави процесу легітимації досліджено в науковій праці «Конструювання соціальної реальності. Трактат про соціологію знань» [10] П. Бергера і Т. Лукмана, де філософи описали поняття легітимації як процес виправдання волі суб'єкта влади.

Філософське тлумачення поняття легітимації запропонував Ю. Габермас, відомий представник німецьких мислителів ХХ століття. Він критикував класичну теорію влади та описував дворівневу модель суспільства, визначаючи негативні якості влади. На думку науковця, важливість здійснення демократичного волеутворення влади, тобто легітимації, полягає в її основному вияві [11]. Філософ описував неможливість нав'язування волі іншій людині шляхом маніпуляцій чи примусу, адже владні суб'єкти можна вважати легітимними в разі добровільного визнання їх кожним членом правового суспільства.

У цей період осмислення поняття легітимації державної влади відбувалось у соціологічному та філософському контекстах. Так, П. Бергер та Т. Лукман описували легітимацію як виправдання всіх дій владних суб'єктів. Протилежною була думка Ю. Габермаса, який вважав, що під час легітимаційних процесів неможливим є нав'язування чужої волі чи маніпуляцій, тобто легітимною постає лише добровільно визнана громадянами держави влада. Кожна праця мислителів цього періоду заслуговувала на увагу в процесі пошуку тлумачення зазначеної категорії на подальших етапах розвитку.

Наступним етапом дослідження легітимації державної влади є історичний період перебування України в складі СРСР, для якого характерним є ідеологічне нашарування на легітимаційні процеси державної влади, а також тяжіння до того, що можна назвати зверхністю більшовицької самолегітимації влади, адже її ідеологія ґрунтувалася на можливості революційного владного самоствердження [12, с. 23].

На думку Л. М. Шипілова, осмислення поняття легітимації державної влади в загальнотеоретичному аспекті передбачає важливість народного волевиявлення відносно легітимаційних процесів державної влади [13]. Науковець обґрунтував таку логічну конструкцію: легітимність (уповноваженість унаслідок схвалення) є наслідком процесу легітимації (вибору об'єкта для такого схвалення-уповноваження) [13, с. 196]. Також Л. М. Шипілов доводить, що процес легітимації влади пронизує державно-правову матерію: «Народ, самовизначаючись у державі, обирає між державним та бездержавним життям, відповідно, легітимуючи (у разі її постання) чи делегітимуючи (у разі відмови від власної держави) владу» [13, с. 197–198].

Подальше розроблення питань, пов'язаних з аналізом поняття легітимації державної влади, у вітчизняній загальнотеоретичній юридичній науці пов'язане з працями В. Б. Ковальчука [2]. Науковець зазначає, що легітимація є процедурою визнання державної влади законною, справедливою та доцільною з боку тих, на кого вона поширюється [2, с. 230]. Також мислитель вказує, що «легітимація державної влади – це складний соціальний процес, результатом якого є визнання влади легітимною» [2, с. 234].

Долучився до розроблення досліджуваного правового явища також професор С. І. Максимов, який вказував, що «легітимація державної влади додає їй необхідний авторитет у суспільстві, унаслідок чого більшість населення добровільно та свідомо підкорюється цій владі, законним вимогам її органів і представників, що додає їй стійкості та стабільності» [14, с. 89]. Звісно, головною ознакою легітимації державної влади є добровільне та свідоме підкорення влади, проте його має забезпечувати довіра народу до влади. Саме від волі народу залежить легітимність державної влади, а від втрати довіри – початок делегітимаційних процесів.

Так, О. Я. Коваль зазначає, що легітимація державної влади пов'язана не з виданням закону чи прийняттям конституції, а з комплексом переживань і внутрішніх настанов людей, а також з уявленнями різних верств населення про дотримання державної влади форм соціальної справедливості [15].

У політологічному аспекті описують досліджуване явище політологи Т. В. Кузьменко та Є. В. Цокур. Зокрема, Т. В. Кузьменко тлумачить легітимацію політичної влади як політичний процес, коли під час оцінювання засобів і методів здійснення влади, результатів її діяльності, а також ідейних засад, принципів, цілей політики, суспільство сприймає політичну владу як таку, що відповідає його інтересам, потребам і цінностям [16, с. 4]. Натомість Є. В. Цокур зазначає, що легітимація – це процес постійного завойовування довіри суспільства [4, с. 67].

Науковий плюралізм розуміння легітимації та легітимності державної влади зумовлений тим, що на цьому етапі не існує концептуальної та термінологічної цілісності зазначеного поняття. Також варто наголосити на відсутності всебічної теоретико-правової характеристики досліджуваного предмета наукового пошуку.

Здійснений аналіз дає змогу систематизувати наукові джерела щодо аналізу легітимації державної влади у вигляді дворівневої джерельної бази:

– загальнотеоретичні юридичні праці, де розглянуто поняття легітимності державної влади, важливість існування народного суверенітету і громадянського суспільства;

– дослідження в інших неюридичних науках (праці з філософії, політології та соціології), які сприяють повному та всебічному аналізу легітимації державної влади.

Таким чином, легітимація – це одне з найважливіших і найбільш складних правових понять, що розкриває сутність державної влади, а тому є предметом наукових інтересів юриспруденції, політології, соціології та філософії. Особливе місце в цьому переліку посідають юридичні науки (теорія держави та права, філософія права, історія правових і політичних вчень), які дають змогу поглиблено вивчити правову сутність легітимації державної влади, її генези та сформулювати теоретико-правову конструкцію цього явища.

Відповідно до здійсненого аналізу джерел, присвячених певним теоретико-правовим аспектам легітимації державної влади, необхідно зазначити, що сформульовані положення поглиблюють пізнання особливостей легітимації державної влади. Також варто наголосити, що проведений аналіз дає змогу виокремити шість основних періодів:

– державно-правові думки філософів Стародавньої Греції та Риму щодо справедливої спрямованості влади з метою досягнення суспільного блага всіх громадян і зародження ідеї законності (легітимності) влади;

– релігійні погляди (X–XIII ст.) мислителів доби Середньовіччя щодо обґрунтування божественного походження влади та єдиної легітимної влади – церковної;

– раціональні погляди (XV–XVII ст.) щодо характеристики легітимації влади як виправдання дій монарха задля досягнення власних цілей;

– думки мислителів Нового часу (XVIII–XIX ст.) та їхні способи аналізу інституту легітимації державної влади крізь призму ідеї природного права;

– підходи філософів і соціологів Західної Європи (XX ст.) та їхнє філософське обґрунтування легітимації влади в контексті її всенародного визнання;

– формування своєрідної теорії радянських науковців (друга половина 20-х років XX ст. – друга половина 80-х років XX ст.), для яких характерними є відсутність наукового аналізу легітимності радянської влади та домінування ідеологічних чинників у її формуванні;

– праці вітчизняних правників, політологів і філософів щодо осмислення явища легітимації державної влади (90-ті роки XX ст. – донині), які ґрунтуються на плюралізмі думок, зумовлених різними підходами до народовладдя та правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філософія. Словник: персоналії, категорії, поняття та терміни / В. С. Бліхар, Х. М. Войтович, Н. В. Гайворонюк та ін. ; за ред. М. П. Гетьманчука. – Львів : ЛьвДУВС, 2010. – 228 с.

2. Ковальчук В. Б. Легітимність державної влади: теоретико-правові аспекти : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / В. Б. Ковальчук. – Острог, 2011. – 447 с.
3. Опаленко Д. А. Історичний аспект дослідження категорії «державна влада» / Д. А. Опаленко // *Актуальні проблеми політики*. – 2015. – Вип. 54. – С. 302–311.
4. Цокур Є. Г. Перспективи громадянського суспільства в сучасній Україні / Є. Г. Цокур // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. – 2010. – № 1. – С. 65–70.
5. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових учень : підручник / Ф. П. Шульженко. – Київ : Юрінком Інтер, 2007. – 464 с.
6. Макиавелли Н. Рассуждения о первой декаде Тита Ливия / Н. Макиавелли // *Государь: сочинения*. – М. : ЭКСМО-Пресс ; Харьков : Фолио, 2001. – С. 123–196.
7. Гоббс Т. Левиафан, или Материя, форма и власть государства церковного и гражданського / Т. Гоббс // *Сочинения: в 2 т. / сост., ред., авт. примеч. В. В. Соколов ; пер. с лат. и англ.* – М. : Мысль, 1991. – Т. 2. – 140 с.
8. Кант И. Метафизические начала учения о права / И. Кант // *Метафизика нравов : в 2 ч. (1797)*. – М. : Мысль, 1965. – С. 109–304.
9. Weber M. *The Theory of Social and Economic Organization* / M. Weber. – N.Y. : The Free Press ; London : Collier – Macmillan Limited, 1968. – 436 p.
10. Бергер П. Конструирование социальной реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : Academia-Центр ; Медиум, 1995. – 323 с.
11. Хабермас Ю. Вовлечение другого. Очерки политической теории / Ю. Хабермас. – СПб. : Наука, 2001. – 417 с.
12. Дмитрасевич Н. О. Внутрішній та міжнародний аспекти легітимації радянської влади в Україні в 1917–1922 рр. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Н. О. Дмитрасевич. – Київ, 2011. – 241 с.
13. Шипілов Л. М. Принцип народовладдя і його здійснення в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Л. М. Шипілов. – Харків, 2004. – 453 с.
14. Проблеми влади і права в умовах посттоталітарних трансформацій: міждисциплінарний аналіз : монографія /

[М. І. Панов, О. Г. Данильян, С. І. Максимов та ін.] ; за заг. ред. М. І. Панова, О. Г. Данильяна. – Харків : Право, 2004. – 360 с.

15. Коваль О. Я. Співвідношення понять «легітимність» та «легальність» державної влади як визначальних категорій функціонування суспільства / О. Я. Коваль // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2015. – № 3. – С. 18–22.

16. Кузьменко Т. В. Легітимація політичної влади: ціннісний вимір : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Т. В. Кузьменко. – Київ, 2012. – 190 с.

REFERENCES

1. Blikhar, V.S., Voitovych, Kh.M., Haivoroniuk, N.V., Hetmanchuk, M.P., Hryshchuk, O.V. (et al.). (2010). *Filosofii. Slovnyk: personaliyi, katehoriyi, ponyattya ta terminy [Philosophy. Dictionary: Persons, Categories, Concepts and Terms]*. M.P. Hetmanchuk (Ed.). Lviv: LvVDUVS [in Ukrainian].
2. Kovalchuk, V.B. (2011). *Lehitymni derzhavnoi vlady: teoretyko-pravovi aspekty [Legitimacy of state power: theoretical and legal aspects]*. Ostroh [in Ukrainian].
3. Opalenko, D.A. (2015). Istorychnyi aspekt doslidzhennia katehorii derzhavna vlada [Historical aspect of the study of the category of state power]. *Aktualni problemy polityky, Actual problems of politics*, 54, 302-311 [in Ukrainian].
4. Tsokur, Ye.H. (2010). Perspektyvy hromadianskoho suspilstva v suchasni Ukraini [Prospects of civil society in modern Ukraine]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, Scientific journal of NPU behalf M. Drahomanov*, 1, 65-70 [in Ukrainian].
5. Shulzhenko, F.P. (2007). *Istoriia politychnykh ta pravovykh uchen [History of political and legal studies]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
6. Makiavelli, N. (2001). Rassujdeniia o pervoi dekadie Tita Liviia [Discourse on the first decade of Titus Libya]. *Gosudar: sochineniia, The Emperor: essays*. Moscow: EKSMO-Press; Harkov: Folio [in Russian].
7. Gobbs, T. (1991). *Leviathan, ili Materiia, forma i vlast gosudarstva cerkovnogo i grajdanskogo [Leviathan, or Matter, the form and authority of the state of ecclesiastical and civil]*. V.V. Sokolov (Ed.). Moscow: Mysl [in Russian].
8. Kant, I. (1965). Metafizicheskie nachala ucheniia o prava [The metaphysical principles of the doctrine of law]. *Metafizika npravov, Metaphysics of manners*. Moscow: Mysl [in Russian].
9. Weber, M. (1968). *The Theory of Social and Economic Organization*. N.Y.: The Free Press; London: Collier - Macmillan Limited.
10. Berger, P., & Lukman, T. (1995). *Konstruirovaniie socialnoi realnosti. Traktat po sociologii znaniia [Construction of social reality. A Treatise on the Sociology of Knowledge]*. Moscow: Academia-Centr; MEDIUM [in Russian].
11. Habermas, Yu. (2001). *Vovlechenie drugogo. Ocherki politicheskoi teorii [Involving another. Essays on Political Theory]*. SPb.: Nauka [in Russian].

12. Dmytrasevych, N.O. (2011). *Vnutrishnii ta mizhnarodnyi aspekty lehitymatsii radianskoi vlady v Ukraini v 1917-1922 rr.* [Internal and international aspects of the legitimation of Soviet power in Ukraine in 1917-1922]. Kyiv [in Ukrainian].

13. Shypilov, L.M. (2004). *Pryntsyp narodovladdia ta yoho zdiisnennia v Ukraini* [The principle of democracy and its implementation in Ukraine]. Kharkiv [in Ukrainian].

14. Panov, M.I., Danylian, O.H., & Maksymov, S.I. (2004). *Problemy vlady ta prava v umovakh posttotalitarnykh transformatsii: mizhdystyplinarnyi analiz* [Problems of power and law in post-totalitarian transformations: interdisciplinary analysis]. M.I. Panov, O.H. Danylian (Eds.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

15. Koval, O.Ya. (2015). Spivvidnoshennia poniat lehitymnist ta lehalnist derzhavnoi vlady yak vyznachalnykh katehorii funktsionuvannia suspilstva [Value of concepts of legitimacy and legality of state power as defining categories of functioning of society]. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu Odessa yurydychna akademiia, Bulletin of the Chernivtsi Faculty of the National University Odessa Law Academy*, 3, 18-22 [in Ukrainian].

16. Kuzmenko, T.V. (2012). Lehitymatsiia politychnoi vlady: tsinnisnyi vymir [Legitimation of political power: a value measure]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 25.10.2017

Kozak Yu.-M. – *Postgraduate Student of the Department of Theory of State and Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Genese of Scientific Measurement of the Legitimation of State Power

Today the investigation of the concept of legitimation of the state power is an important task due. As long as it has been stated in the Constitution that the people are the only source of power it is considered that comprehension and investigation of the concept of legitimation of the state power is up-to-date and requires theoretical and legal analysis.

The main tasks of this work are understanding of the notion of legitimation of state power and disclosure of its genesis and state of scientific reflection.

An analysis of the thoughts of the philosophers of Ancient Greece and Rome concerning the just orientation of the authorities to achieve the public good of all citizens and the emergence of the idea of the legitimacy (legitimacy) of power is carried out. Also was done an analysis of religious beliefs (X–XIII Centuries) of thinkers of the Middle Ages on the justification of a single legitimate authority – the

church; and rational views (XV–XVII Centuries) on the characteristics of legitimation of power as a justification for the monarch to achieve their objectives. Also has been proved thoughts of thinkers of the New Age (XVIII–XIX Centuries) and their methods of analysis of the institution of the legitimation of state power through the idea of natural law. Has been analyzed the formation of a peculiar theory of Soviet scholars (the second half of the 20's – the second half of the 80's of the XX Century), characterized by the lack of a scientific analysis of the legitimacy of Soviet power, as well as the domination of ideological factors in its formation. And in the end has been analyzed works of local lawyers, political scientists and philosophers on understanding the phenomenon of legitimation of the state power (90 years of the XX Century – present) based on pluralism due to different approaches to democracy and the rule of law.

The formulated provisions revealed in the article deepen knowledge of the peculiarities of functioning of state power legitimacy. There has also been an proved author's historical systematization concept of legitimation of state power.

Keywords: state power, legitimation, legitimacy, scientific comprehension.